

Oslo, 28. januar 2021

Mindre utslipp og mer natur: Innspill om Meld. St. 13 (2020–2021) Klimaplan for 2021–2030 fra WWF Verdens naturfond

Systematisering av klimapolitikken

For første gang er det satt tak på årlige utslipp og en liste med tiltak og virkemidler som skal brukes for å få ned utslippene. Denne klimaplanen bør utvides til å gjelde alle sektorer. En systematisk tilnærming til klimapolitikken vil gjøre det lettere å prioritere og ta de valgene som er nødvendige for å bli et samfunn uten utslipp i løpet av få tiår. Budsjettering er imidlertid ikke en nøytral administrativ prosess, og finanspolitikken kan og bør støtte overgangen til et samfunn uten utslipp. Derfor må klimameldingen følges opp med prioriteringer og kroner i statsbudsjettet.

Det foreslåtte målet om 45% kutt ble satt før EU hevet sin ambisjon. Det er ikke tilstrekkelig.

Stortinget må sørge for at:

- Klimamålet justeres til 55% i 2030 i forhold til 1990, og utslippskuttene tas nasjonalt.
- Alle sektorer får egne utslippsmål, årlige utslippstak, og inngår i klimaplanen for 2030.
- Klimaplanen følges opp med penger og prioriteringer i statsbudsjettet i form av et tallfestet klimabudsjett.
- Det gjennomføres en årlig klimadebatt i stortinget for å vurdere den årlige klimalovsredegjørelsen.

Økt CO₂-avgift

WWF støtter en opptrapping på CO₂-avgiften til 2000kr per tonn i 2030, da dette vil gi gode insentiver for klimaomstilling basert på prinsippet om at forurenser betaler. Dog er det betydelige svakheter i at meldingen ikke inneholder en forutsigbar opptrappingsplan for avgiften, og at det åpnes for at avgiftsøkningen kan kompenseres med lavere veibruksavgift. En CO₂-avgift vil kunne ha konsekvenser for utvalgte deler av befolkningen, og for å sikre aksept for klimatiltak er det nødvendig å finne måter å kompensere de som rammes utilbørlig av avgiften, uten å svekke utslippskuttene. En klimaavgift til fordeling vil være en god løsning, hvor deler av det innsamlede provenyet fra avgiften redistribueres tilbake til befolkningen, justert for forutsetninger som husholdningsstørrelse og geografisk beliggenhet.

Stortinget må sørge for at:

- CO₂-avgiften får en forutsigbar, årlig og lineær opptrappingsplan, fra 590 kr i 2021, til 2000 kr i 2030.
- Avgiftsøkningen *ikke* kompenseres med lavere veibruksavgift, eller andre avgiftskutt som svekker utslippseffekten.
- Det utredes en fordelingsordning som redistribuerer deler av provenyet fra CO₂-avgiften tilbake til befolkningen som en fast årlig utbetaling.

Omstillingsavgift og grønn konkurransekraft

Klimaomstillingsutvalget advarer mot at Norge er utsatt for klimarisiko grunnet overeksponering mot olje og gass-sektoren og en lite differensiert økonomi. Endringene i petroleumsskatteregimet som ble vedtatt av stortinget i 2020 øker risikoen ytterligere for at det investeres i prosjekter som ikke er samfunnsøkonomisk lønnsomme. CO₂-avgiften i klimaplanen dekker kun utslippene fra norsk sokkel, men ikke klimarisiko som kommer på grunn av at viktige oljemarkeder i fremtiden innfører tilsvarende CO₂-avgifter. En avgiftsøkning på 2000 kr i 2030 vil isolert sett gi et minimalt påslag på marginalkostnaden (ca. 14kr BoE gitt dagens gjennomsnitt utslipp per BoE). Sammenliknet med estimert kostnadsreduksjon på 77kr BoE fra Petroleumsskatten gir derfor CO₂-avgiften lite for å dempe klimarisikoen. Den er heller ikke nok for å bidra til nødvendige incentiver for omstilling, da eksempelvis elektrifisering av olje- og gass- installasjoner ofte ligger opp mot 5000kr per tonn CO₂.

For å senke klimarisiko og forsere grønn omstilling i Norge bør det derfor innføres en omstillingsavgift på all *produksjon* av olje og gass fra norsk sokkel. En avgift på 100kr per tonn CO₂ per produsert oljefat vil i 2020 kunne gi inntekter til staten tilsvarende 9 milliarder kroner som igjen kan investeres i nye bærekraftige næringer som grønt hydrogen, havvind eller sirkulær økonomi. Det vil i tillegg bidra til at man senker klimarisikoen ved at kun de mest konkurransedyktige prosjektene på norsk sokkel blir prioritert. Med et påslag på 40kr per BoE vil den samlede effekten av omstillings- og CO₂-avgiften heller ikke være utilbørlig, da den ligger langt under de innførte skattelettene til petroleumsnøringen.

Stortinget må sørge for at:

- Det utredes en omstillingsavgift for petroleumssektoren som presenteres i forslaget til statsbudsjett for 2022.

Styrke klimainnsatsen lokalt

Klimakur2030 understreker at kommunene har flere roller av betydning for arbeidet med reduksjon av klimagassutslipp, blant annet som myndighetsutøver og lokal planmyndighet, grunneier og bygg- og anleggseier, samfunnsutvikler, innkjøper av varer og tjenester, og tjenesteleverandør. Kommuner sitter også i førersetet med å utvikle styringsverktøy som klimabudsjett, som kan ha overføringsverdi til andre forvaltningsnivåer og virksomheter. Klimakur anbefaler derfor at staten stiller tydeligere krav til kommunene, blant annet gjennom klarere krav til rapportering og integrering av klimahensyn, og å klargjøre og øke det juridiske handlingsrommet.

Støtteordningen «Klimasats» har utløst i overkant av 1300 prosjekter og stort engasjement i kommunene. En fersk evaluering viser at ordningen utløser kostnadseffektive tiltak med god klimaeffekt. Hver krone fra staten har utløst minst en krone ekstra fra kommunene. Ordningen er imidlertid ikke varslet videreført etter 2021.

Stortinget må sørge for at:

- Regjeringen setter i gang en prosess for å få på plass en klimalov for kommunene som skal tydeliggjøre kommunens ansvar for klimakutt, og gi kommunen styringsverktøy for å sikre utslippsreduksjon i tråd med klimamålene, der alle større beslutninger må vurderes i forhold til klimaeffekt. Den bør bygges etter samme lest som dagens klimalov, men med stedlig virkeområde for kommuner og fylkeskommuner.
- Klimasats videreføres til 2030, og at rammen gradvis økes til en milliard kroner årlig.

Naturlig karbonlagring

Globalt bindes over halvparten av menneskeskapt klimautslipp opp i naturen hvert år, og Norge har mer enn dobbelt så store naturlige karbonlagre som gjennomsnittet av verdens landområder (NINA 2020). Bevaring og restaurering av karbonrike økosystemer som fjellområder, våtmark, skog, åpent lavland, og tareskoger er derfor en forutsetning for å bevare og styrke naturens evne til å ta opp og lagre karbon, og slike naturbaserte løsninger vil være avgjørende for å begrense global oppvarming til 1,5 – 2 grader. Likevel mangler meldingen helhetlige tiltak for dette. I skog ligger dessuten opptil 80% av karbonet i jordsmonnet, men tiltakene i meldingen inkluderer ikke bevaring av disse lagrene. Når klimatiltak i skog ikke inkluderer effekten på karbonopptak og -lager i jorda, risikerer de å bli kontraproduktive.

Stortinget må sørge for at:

- Det utarbeides en Naturkur - en omfattende utredning som gir beslutningsgrunnlaget vi trenger for å sikre karbonlagrene i norsk natur. Utredningen bør sammenstille kunnskap og foreslå løsninger som ser klima og naturmangfold i sammenheng, og fremmer begge.
- Det settes et eget mål om å øke naturlig karbonlagring i alle sektorer og økosystemer.
- Det lages en strategi med delmål og virkemidler for ulike sektorer og naturtyper, der både arealforvaltning, tiltak i skog- og jordbruk, og restaurering av natur inngår.
- Effekten av karbonlagring og -opptak for *hele* økosystemet legges til grunn når klimanytten av tiltak i skog og andre økosystemer vurderes, og at den totale effekten for klima og naturmangfold skal være positiv for at de skal iverksettes. For tiltak med faglig uenighet rundt klimanytten og negativ effekt på naturmangfoldet - som for eksempel grøfterensk, skoggjødsling og treplanting på nye arealer - må føre vår-prinsippet gjelde, og utvikling av kunnskapsgrunnlaget prioriteres.
- Det utarbeides et forslag om hvordan en naturavgift på arealbruk kan innføres som virkemiddel for å begrense nedbygging, der inntektene går til å restaurere samme type natur som blir ødelagt.
- Det utarbeides belønningssystemer i skog- og jordbruket som gjør det lønnsomt for bønder og skogeiere å drive på en måte som gjør at den naturlige karbonlagringen i jordsmonnet øker.